

De Vlaamsche Post

Daniël VANACKER

Bij gebrek aan bronnen en betrouwbare getuigenissen is het doorgaans erg moeilijk de interne geschiedenis van een krant te schrijven. Met wat geluk zijn er toch soms enkele belangrijke gegevens samen te brengen, die in combinatie met een aandachtige lektuur van de krant zelf, nog een globaal beeld van het behandelde medium kunnen opleveren.

Wat het activistische dagblad *De Vlaamsche Post* (1915-1916) betreft, heeft Lammert Buning op dat gebied voortreffelijk werk geleverd. Zijn „portret”, gebaseerd op het archief van Jong-Vlaanderen en zijn korrespondentie met overlevenden, willen we nu — een decennium later — aanvullen met gegevens uit andere bronnen. Terzelfdertijd pogen we enkele kausale verbanden te leggen¹.

Van start

Reeds eind 1914 kwam de stichting van een eigen dagblad ter sprake op de vergaderingen van de Gentse activistische kring Jong-Vlaanderen. Terwijl hun geestelijke leider, dominee Domela, meer verwachtte van zijn briefwisseling met de Duitse keizer en andere prominenten, meenden zijn „eedgegoten” dat de beginselen van Jong-Vlaanderen ook via de pers onder de bevolking verspreid moesten worden. Vooral Leo Picard bleek daar een groot voorstander van².

1. L. BUNING, De vooravond en het begin van het radikale activisme te Gent, *Wetenschappelijke Tijdingen* 32 (1973), Notities betreffende H.F. Wirth, *W.T.* 33 (1974a), Het persfenomeen „De Vlaamsche Post”, *W.T.* 33 (1974b), Het fenomeen „De Vlaamsche Post”, 1915-1916, in: R. DE SCHRYVER (ed.), *De Vlaamse Beweging tijdens de Eerste Wereldoorlog* (1947c), *De Vlaamsche Stem en De Vlaamsche Post*, *W.T.* 34 (1975), Het strijdbare leven van J.D. Domela (1976). Verder zullen we verwijzen naar M. VAN DE VELDE, *Geschiedenis der Jong Vlaamsche Beweging* (1941), F. WENDE, *Die belgische Frage in der deutschen Politik des Ersten Weltkrieges* (1969) en L. WILS, *Flamenpolitik en aktivisme* (1974). Onze aanvullingen komen vooral uit het dagboek van Paul FREDERICQ (BRUG, hs. 3704), de Wegvoeringsdagboeken van FREDERICQ (BRUG, hs. 3708), *De Vlaamsche Post* zelf — die Buning o.i. nooit systematisch ingekeken heeft —, E. DE BOEVE, *Het Jongvlaamse activisme te Gent* (lic. RUG, 1982, 2 delen) en enkele merkwaardige naoorlogse artikels uit *La Flandre Libérale*.

2. VAN DE VELDE 1941 : 24 en 26. Net afgestudeerd en verloofd dacht Picard (26) wellicht ook aan een baantje (cf. WILS 1974 : 59). Bovendien viel hij begin 1915 in ruzie met prof. Van Houtte, de promotor van zijn dissertatie, en kwam kort daarop, door zijn activistische activiteiten, zijn „winstgevend postje” als huisleraar bij de familie Morel de Boucle in gevaar (Dagboek Fredericq 23.02.15 ; 09 en 13.02.15).

Dank zij Hermann Wirth, werkzaam op de Duitse perscensuur, kwam er schot in de zaak. Reeds op 7 december 1914 liet Wirth doorschemeren dat hij voor financiële steun kon zorgen³. In het archief van Jong-Vlaanderen ontbreken — wellicht niet toevallig — de verslagen van de volgende vergaderingen. Wel is ons een rapport van Wirth bekend dat we begin 1915 situeren⁴.

Daarin pleitte Wirth o.m. voor de uitgave van een speciaal dagblad waarmee de Duitsers, om zijn taak te vergemakkelijken, geen publieke contacten mochten hebben. Men zou eerst die krant met een kleine toelage steunen en dan met alle middelen haar verspreiding bevorderen, eventueel ten koste van andere dagbladen, zodat zij het meest verspreide blad van België werd. Een volledig plan en details inzake de konkrete samenstelling werden voorbereid door de Gentse afdeling van Jong-Vlaanderen, aldus Wirth.

Op een vergadering van de *Ausschuß für vlämische Angelegenheiten*, omstreeks 1 februari, slaagde Wirth, aanwezig als vertegenwoordiger van de Gentse Etappe-Inspectie (i.e. het 4e Leger), erin alle steun en medewerking los te krijgen voor *De Vlaamsche Post*. De commissie erkende dat Vlaanderen niet vanuit Brussel alleen bewerkt kon worden; Gent was daarvoor een betere vertrekbasis. De commissie nam ook aan dat „die von ihr ins Leben gerufene kleine *Gazet van Brussel*” steeds een lokaal karakter zou behouden — alleen al door zijn naam — en nooit een grote rol kon spelen als „Sammel- und Partei-Organ”. Dat kon wel de pas gestichte *Vlaamsche Post* met haar schare belangrijke medewerkers in België en Nederland. Blijkbaar haalde deze pragmatische opstelling het van de tactische bezwaren die het Goevernement-Generaal toen reeds had tegen de radicale Jong-Vlamingen. Toch kan het niet de Duitse bedoeling geweest zijn *De Vlaamsche Post* als propaganda-orgaan voor Jong-Vlaanderen te laten functioneren⁵.

3. VAN DE VELDE (1941 : 26) vertekende hier (moedwillig ?) het verslagboek, zoals DE BOEVE (1982, I : 30) aan het licht bracht. Dat meldt : „De hr. W. (= Wirth, D.V.) spreekt van mogelijke finant. steun”. Van de Velde maakte daarvan : „de heer Wannyn (...) heeft gevraagd, welke mogelijkheid er is, aan geld te komen”. BUNING (1974b : 236) wist wel beter. De datum is opvallend vroeg : 7 december valt immers vóór de instructies van de Duitse rijkskanselier inzake de Flamenpolitiek. Weliswaar had von Bettmann-Hollweg reeds op 2 september gepleit voor steun aan de Vlaamse beweging, zij het om het effect op Nederland, doch pas op 16 december gaf hij de eerste richtlijnen voor zijn Flamenpolitiek. In uitvoering van dit bevel werd op 11 januari 1915 een *Ausschuß für vlämische Angelegenheiten* opgericht bij het Goevernement-Generaal (cf. WENDE 1969 : 75-80).

4. Dit rapport werd na de oorlog door Heinrich Wandt gepubliceerd in zijn Berlijns Blad *Freie Presse*, doch dit fragment uit zijn serie over *Die militaristische Verbrüderung* werd niet opgenomen in zijn *Etappenleven te Gent* (s.d., 1921 ?). De serie werd wel gretig en volledig vertaald door *La Flandre Libérale* (07,12,14 en 15.03.21). Dit document is o.i. autentiek gezien de vele details die op dat ogenblik nog niet uit andere bronnen (zoals *Les archives du Conseil de Flandres* (1928) of de studie van WENDE (1969)) bekend waren. Wandt kende Wirth trouwens (cf. WANDT 1921, II : 89). Voor de figuur van Wandt, zie C. DE BACKER, H.L. Wandt, *Nationaal Biografisch Woordenboek* 10 (1983).

5. Op 10 januari 1915 waarschuwde gouverneur-generaal von Bissing reeds tegen een radikalizing van de Flamenpolitiek en tegen de verzuchtingen van Jong-Vlaanderen. „Statt sich auf eine

We vermoeden dat de Duitse interventie aanvankelijk inderdaad tot een kleine subsidie beperkt bleef. Vooreerst was er niet veel geld nodig om te beginnen. De krant kreeg immers geen juridisch statuut, dat de samenstelling van een kapitaal gevegd zou hebben, noch een eigen drukkerij waarin Jong-Vlaanderen had moeten investeren. Precies dit opzet als een soort „feitelijke vereniging” had voor gevolg dat, bij de latere discussies, het zeggenschap over de krant ook een feitelijke kwestie zou worden⁶.

Bovendien was er ook wat Vlaams geld voorhanden. Volgens Picard beschikte men begin februari 1915 — dus vòòr de start — al over 4.000 fr. Van wie kon dit geld komen? De penningmeester van Jong-Vlaanderen was een wisselagent, Omer Steenhaut, die waarschijnlijk wat eigen geld in de zaak gestoken heeft. Zeker is dat Gust Remouchamps, die begin 1914 het ouderlijk huis verlaten had met 5.000 fr. zakgeld, een paar duizenden bijdroeg. Picard signaleerde de Antwerpse diamanthandelaar Sally Kok als geldschietster (één of twee keer 100 fr.). Er is ook lang sprake geweest van bijdragen van Gentse flaminganten als dr. Speleers, dr. Stocké of Hippoliet Meert, doch niets wijst erop dat dezen ooit geld gestort hebben. Domela trok naar Nederland om steun te zoeken; hij keerde „met afwisselend succes” terug; volgens Fredericq kreeg hij wat geld los bij Duitse joden in Rotterdam.

zwar extrem deutschfreundliche, aber an Zahl und Einfluß schwache Gruppe zu stützen, gelte es durch „vorsichtig abwägende Kleinarbeit” eine möglichste Breitenwirkung bei der Gewinnung der Flamen zu erzielen” (WENDE 1969: 79).

Het ongedateerde commissieverslag werd gepubliceerd door BUNING (1974b: 236-237), die het na het verschijnen van *De Vlaamsche Post* situeerde. De zinsnede „die neugegründete „Vlaamsche Post” slaat o.i. op het oprichtingsbesluit (en dus niet op het eerste nummer), zodat we dit verslag plaatsen tussen enerzijds de Gentse stichtingsvergadering van 19 januari en de zitting van 25 januari, waar de ambitie van de *Gazet van Brussel* om „het groote blad voor Vlaanderen” te worden ter sprake kwam (VAN DE VELDE 1941: 36-39), en anderzijds het eerste nummer (21 februari). De ondertitel, „Algemeen dagblad voor Vlaanderen”, kan trouwens naar het besluit van de commissie verwijzen.

Van Duitse zijde bekeken kan men Wirth dus inderdaad de ware stichter van *De Vlaamsche Post* noemen, zoals het Gentse stadsbestuur enige tijd later uit Duitse bron hoorde (Dagboek Fredericq 24.03.15).

6. *De Vlaamsche Post* is er niet alleen met Duitse toestemming gekomen — zonder die kon niets gebeuren — maar ook met Duitse steun, gaf Picard later toe. „Ik kan hier wel verzekeren dat de persoonlijke geldkwestie voor niemand van de medewerkers enige rol speelde. Het is een oud spelletje te beweren dat iedereen die aan politiek doet, dit voor de duiten doet. Dit is in de meeste gevallen een bespottelijke simplificatie. In de Vlaamse groep van Gent was er vòòr alles veel overtuiging en een vast geloof” (L. PICARD, *Geschiedenis van de Vlaamse en Groot-Nederlandse Beweging II*, 1959: 206).

Het onduidelijk statuut van de krant stelde Jong-Vlaanderen expliciet vast op 3 juni 1915: „De vraag wordt besproken, of de „Vlaamsche Post” wel als eigendom van de Groep Gent der Jong Vlamingen kan worden beschouwd. Men heeft bij de oprichting de financiële verhoudingen niet precies geregeld, en kan hierop dus geen stellig antwoord geven” (VAN DE VELDE 1941: 57-58).

Marcel Minnaert was wellicht niet te kwader trouw toen hij Fredericq midden februari vertelde dat enige „Vlaamsche vrienden” de zaak betaalden. „Er is niet veel geld nodig. Men zal stellig geld winnen”⁷.

Van in het begin kreeg en aanvaardde Jong-Vlaanderen faciliteiten van de Duitse bezetter, zowel voor de werking van de redactie als voor de distributie van het resultaat. Zo stonden er wagens ter beschikking van de reporters, bv. om naar het front te rijden. Er was ook transport voorzien voor de distributie. Naar verluidt werd de krant in Zelzate zelfs door de Duitse soldaten uitgedeeld. De kommandant van Geraardsbergen, luitenant-kolonel Barnewitz, nam de Duitse instructies al te zeer ter harte en verspreidde in zijn gebied een affiche waarop hij de burgemeesters aanmaande te zorgen „voor de meest mogelijke verspreiding van dit dagblad”, hen meteen de lektuur aanbeval en hen bovendien opdracht gaf de voornaamste gebeurtenissen in hun gemeente aan de Kommandantur te melden. Van dezelfde kommandant werd verteld dat hij probeerde de prijs van *De Gentenaar* te verhogen om de verkoop van *De Vlaamsche Post* te bevorderen⁸.

Onze hypothese dat *De Vlaamsche Post* aanvankelijk weinig geld maar wel allerlei steun van de Duitse bezetter kreeg, vinden we bevestigd in de Jong-Vlaamse notulen van 9 februari 1915. Toen wees Domela erop „dat de financiële krachten van het blad niet voor langen tijd toereiken, wanneer er geen zekerheid komt” (van kapitaalkrachtige flaminganten als Speleers), terwijl het voorzichtig gebruik van de verkeersfaciliteiten die de Duitsers aanboden, aanvaard werd⁹.

7. Bedrag van Picard in Dagboek Fredericq 09.02.15. Volgens A. SEVENS had men eerst geld gevraagd aan distributeur Dobbelaere, die weigerde; dan kwam wisselagent Steenhaut voor de dag (brief aan *De Vlaamsche Stem* 11.02.15, AMVC S 592/B); Steenhaut werd op 30 januari ook aangeduid als financieel beheerder van de krant (VAN DE VELDE 1941 : 40). Voor Remouchamps, zie dagboek Fredericq 23.03.15, 05.07.15 en 28.02.16. Kok in BUNING 1974B : 241. SPELEERS E.A. worden vermeld in VAN DE VELDE 1941 : 42. De terugkomst van Domela in VAN DE VELDE 1941 : 45; FREDERICQ in *La Flandre Libérale* 13.04.20. Voor Minnaert, zie Dagboek Fredericq 15.02.15.

8. Dagboek Fredericq 15.02.15, 11.03.15, 31.03.15, 28.04.15, 30.04.15; *De Witte Kaproen* 30.03.19. De Gentse stadsontvanger-literator G. D'Hondt toonde de tekst van Geraardsbergen aan Fredericq op 29 maart; de historicus V. Fris bezorgde hem later een exemplaar (Dagboek Fredericq 29.03.15 en 13.07.15, waar men dit stuk ook vindt). Dit geval staat ook in AVANTI, Een terugblik, 1931, III : 88, en in RUDIGER, Flamenpolitiek, 1921 : 8. In Gent werd de tekst op honderden exemplaren verspreid als propaganda tegen *De Vlaamsche Post*.

Toen deze zaak in juli in de Nederlandse krant *De Tijd* verscheen, reageerde Picard in *De Vlaamsche Post* onder de uitdagende titel : Een landverradersblad — Het bewijsstuk (30.07.15). Picard verklaarde dat hij die Duitse officier niet eens kende. Hij veronderstelde dat Barnewitz misschien de eerste nummers van *De Vlaamse Post* gelezen had en goed bevonden. Als volkslievend man of Alldeutscher-die-ons-niet-goed-begrepen-heeft, had hij die krant wellicht een steuntje willen geven. Barnewitz was vermoedelijk een van die „Deutsche Offiziere und Beamte, auch aus kleineren Orten Flanders” die regelmatig over het werk van de *Ausschuß* gebriefd werden (cf. WENDE 1969 : 79-80).

9. VAN DE VELDE 1941 : 43.

Geen sukses

Inhoudelijk was *De Vlaamsche Post* geen slechte krant, zeker niet als men er rekening mee houdt dat zij gemaakt werd door een handvol jongeren dat geen ervaring had met de produktie van dagbladen. Toch werd het geen commercieel sukses en de redenen daarvoor liggen nogal voor de hand.

Hoewel er in deze oorlogsmaanden bijzonder veel vraag was naar nieuws, was de doelgroep van *De Vlaamsche Post* veel te klein : de krant mikte én door de prijs (5 centiem, dus geen volks „centenblad”) alleen op de burgerij én door de inhoud alleen op de intellektuele, vooral vrijzinnige flaminganten. Buitenlandse (ongecensureerde) dagbladen waren toen bij de burgerij meer in trek ; zelfs de franskiljons maakten jacht op de Nederlandse kranten. De associatie met de Duitse bezetter kwam de verkoop evenmin ten goede¹⁰.

Bovendien had de krant geen volkse tegenhanger die de kostprijs kon helpen drukken (zoals bv. vóór de oorlog het *Fondsenblad* tot de persgroep van kannunnik Verschueren behoorde), noch kon zij gesteund worden door een eigen handelsdrukkerij die ook over andere inkomsten beschikte (zoals de vooroorlogse *Gazette van Gent* van de drukkerij Vander Haeghen).

Het beheer van *De Vlaamsche Post* werd de eerste maanden verzorgd door Jozef Boulengier, klerk bij de PTT, die door de oorlog op non-actief gezet was. Die had daar weinig of geen ervaring mee, zodat men einde maart reeds uitkeek naar een „bijgevoegd beheerder”. In dat verband viel toen reeds de naam van de Brusselse onderwijzer Jan de Boevé, leraar in de *English Club* van Jan Wannyn.

Voor de distributie had men een maandkontrakt afgesloten met Dobbelaere, vóór de oorlog dephouder van *Het Laatste Nieuws*, doch al vlug was men niet volledig tevreden over diens werk. Of Dobbelaere ook later voor de distributie zorgde, is ons niet bekend. In oorlogstijd, met het scherpe onderscheid tussen etappegebied en goevernement-generaal, bleef dat in elk geval een moeilijke opdracht¹¹.

10. Fredericq las elke dag *De Vlaamsche Post* en de *NRC*, als hij die kon kopen (Dagboek, passim). Ook de franskiljon Marc BAERTSOEN werd een verwoed lezer van de *NRC* : „La faveur dont ce journal a joui pendant toute l'occupation s'explique quand on considère que ce grand quotidien hollandais, bien qu'assez germanophile au début de la guerre, a montré partout ensuite quelque sympathie pour les Alliés et que, dans tous les cas, il contenait toujours une série de nouvelles diverses, de commentaires et de documents sur les événements mondiaux que nous ne trouvions ni dans nos journaux locaux ni dans les journaux allemands, tous également censurés par l'autorité boche” (Notes d'un gantois, 1929 : 123).

11. Over Boulengier, zie Dagboek Fredericq 31.03.15, 18.05.15, 07.08.15 ; Fredericq klasseerde hem als een eerlijke ruziemaker, „Een tweede Prayon”. Over de Boevé, zie bij zijn kleinzoon DE BOEVE 1982, I : 154-156, en Dagboek Fredericq 24.09.19 en 02.11.15.

Voor de distributieproblemen, zie VAN DE VELDE 1941 : 41-50. De aankoopprijs van Dobbelaere bedroeg slechts 2 centiem ; „Alle bladen in België doen dat bij slechte zaken”, schreef A. SEVENS naar DE VLAAMSCHEN STEM (brief 11.02.15, AMVC S 592/B). Hoe kleiner de oplage en hoe gro-

Het aanvankelijk en erg tijdelijk succes was aan andere factoren toe te schrijven. De eerste dagen kende *De Vlaamsche Post* „un succès de curiosité”. Het blad kreeg van de Duitse censuur ook toelating om als eerste de officiële Belgische dodenlijst te publiceren; andere kranten moesten deze uit de *Post* overnemen. Door dit voorrecht kon de verkoop oplopen tot 10.000, maar daarna ging deze zienderogen achteruit¹².

De Politische Abteilung in Brussel sprak midden april van een oplage van 8.000. Er is echter een groot verschil tussen drukken en verkopen. De eerste dagen zou de *Post* 5.000 exemplaren aan de man gebracht hebben, doch begin maart was dit cijfer reeds tot 1.000 gezakt. Op de Jong-Vlaamse vergadering van 21 april werd erover geklaagd dat de verkoop dagelijks achteruitging, dat de verkopers op geheimzinnige wijze bewerkt werden en één na één afvielen. Om de venters toch aan het werk te houden, betaalde men ze voortaan 0,50 fr. of 1 fr. vooruit. In juni zouden nog slechts 700 nummers in Gent een lezer gevonden hebben; in de krant verschenen toen bijna dagelijks advertenties om verkopers te werven¹³.

Het is duidelijk dat het Vlaamse startkapitaal snel opgeraakte. De zaak was immers groots aangepakt. Terwijl bv. het Werk der Vlaamsche Katholieke Drukkers na de bezetting van Gent zijn drie grote titels (*Fondsenblad*, *De Gentenaar*, *De Landwacht*) tot één volksblaadje van vier kantjes gereduceerd had, kwam *De Vlaamsche Post* uit op acht royale bladzijden. Met een slechte verkoop en het uitblijven van advertenties was zo'n luxe niet lang houdbaar¹⁴.

ter het verspreidingsgebied is, hoe duurder de distributie wordt en hoe groter het percentage onverkochte exemplaren uitvalt. Gezien het opzet werd de distributie van *De Vlaamsche Post* snel uitgebouwd over het hele Vlaamse land. Op 23 maart liet de krant weten dat zij reeds in 23 steden te koop was. De krant meldde de oprichting van een bureau in Brugge op 21 februari, Ninove volgde op 14 maart, Lier kreeg een depot op 9 april, er kwam een kantoor in Den Haag op 15 april en op 9 november een bureau in Antwerpen. Dat zal telkens meer kosten dan baten opgeleverd hebben. Symptomatisch is dat *De Vlaamsche Post* vanaf begin juli geregeld oude nummers te koop aanbood.

Dat Jong-Vlaanderen er even aan dacht voor een zacht prijsje *Het Vlaamsche Nieuws* over te nemen, was o.i. geïnspireerd door de wens ook voet aan wal te krijgen in Antwerpen. Ook hier vertekende VAN DE VELDE (1941 : 49) de discussie, zoals DE BOEVE (1982, I : 216-7) kon vaststellen. Uit de notulen blijkt immers niet dat Gent van de overname afzag, toen/omdat bleek dat *Het Vlaamsche Nieuws* door de bezetter gesteund werd.

12. Joseph NEVE, Notes sur l'occupation de Gand par les troupes allemandes, hs. SAG XXI-6, notitie februari 1915. Volgens deze frankofoon was het van de eerste dagen duidelijk dat de redactie „aux flamingants ultra à tendance pangermaniste” behoorde. Hij had de namen van Picard en Kimpe opgevangen; De Vreese en Meert werden verdacht. Het blad kreeg volgens hem „gros subsides” van de Duitsers, die de lektuur aanbevalen en de verkoop bevorderden. *De Vlaamsche Post* 05.03.15 e.v., *De Gentenaar* 20.03.15, WILS 1974 : 64.

13. WILS 1974 : 64. Men mag deze oplage niet vergelijken met volksbladen als *De Gentenaar* (45.000), *Het Volk* (35.000) of *Vooruit* (20.000). De vergelijking moet eerder gemaakt met bv. *Le Bien Public* (8 à 9.000). VAN DE VELDE 1941 : 50; Dagboek Fredericq 03.03.15, 30.04.15 en 11.06.15.

14. Dat stelde Jong-Vlaanderen reeds op 11 maart vast (VAN DE VELDE 1941 : 46). Op 5 april 1915 schakelde *De Vlaamsche Post* op een groter formaat over, evenwel op vier bladzijden. Aan

Over de boekhouding zijn gelukkig ook enkele gegevens bekend. Een goed beeld brengt een ongedateerd ontwerp van maandbudget uit juni 1915. De drukkosten voor 5.000 exemplaren waren toen opgelopen tot 7.350 fr. : dat is 5 centiem per krant of de verkoopprijs, wat bijzonder duur is. Redactie en beheer vergden elk 350 fr., korrespondenten en medewerkers 675 fr. Alle onkosten samen beliepen 9.125 fr. Daartegenover stond een opbrengst uit verkoop en advertenties van 3.700 fr., wat een maandelijks tekort van 5.425 fr. gaf.

Een andere bron geeft een andere kostprijs. De Vos, een van de partners in de drukkerij van *De Vlaamsche Post*, trok zich begin november terug uit deze firma, omdat hij al zijn klanten verloor. Hij vertelde aan Fredericq dat het drukken ongeveer 30 fr. per dag kostte, waar de firma 85,95 fr. winst bijrekende. De drukker alleen vergde volgens deze opgave 3.500 fr. per maand, bijna evenveel als alle inkomsten samen¹⁵.

Kortom, als Picard zich later een maandelijks subsidie van 7.000 fr. herinnerde, lijkt dat wat hoog, maar toch kan dat bedrag overeenstemmen met de Duitse „Mensualitäten”, die de redactie bijwijlen toelieten gul te zijn. De winstmarge van De Vos verklaart meteen waarom Jong-Vlaanderen veel financieel heil verwachtte van een eigen drukkerij¹⁶.

Precies door de slechte gang van zaken waren de Duitsers genoodzaakt hun financiële steun aan *De Vlaamsche Post* gevoelig te verhogen. Ze konden moeilijk zo'n belangrijk onderdeel van hun Flamenpolitiek na enkele maanden laten vallen. Vooral Wirth, die de zaak opgezet had (en er intussen ook goed bij

1915 schakelde *De Vlaamsche Post* op een groter formaat over, evenwel op vier bladzijden. Aan de lezer werd gezegd dat dit te danken was aan de groeiende bijval en de toename van de korrespondentie (*De Vlaamsche Post* 30.03.15), in werkelijkheid was het een besparing (VAN DE VELDE 1941 : 47). Meteen werden de gotische letters van de kop, die aan de Kölnische Zeitung deden denken (Dagboek Fredericq 22.02.15), vervangen door Latijnse letters, een merkwaardige ommezwaai (cf. VAN DE VELDE 1941 : 45).

15. Picard was in december 1914 diverse grote Gentse drukkers gaan polsen. Dezen weigerden. De keuze viel tenslotte op *De Vos, Hussein & Co.*, een drukkerijtje in de buurt van het ouderlijk huis van zijn verloofde, Martha Van Vlaenderen. Zie BUNING 1974b : 239, DE BOEVE 1982, I : 27 en Dagboek Fredericq 17.04.15. Deze drukker had zich op 7 oktober 1914 op de markt gewaagd met *De nieuwe gazet van Gent*, doch had het — door de bezetting van de stad — slechts tot zeven nummers gebracht. Voor de informatie van De Vos, zie Dagboek Fredericq 02.11.15. Volgens De Vos kregen de redakteurs 125 mark, Wirth 500 mark (wat in de buurt ligt van de 600 fr. waarover Fredericq via De Weert van politiefchef Heitz hoorde, Dagboek 05.10.15).

Maandbudget in DE BOEVE 1982, I : 32. Een prijsverhoging met 1 centiem zou 1.200 fr. opgebracht hebben, wat een verkochte oplage van 4.000 exemplaren laat veronderstellen. Thans is 20 procent onverkochte exemplaren geen ongewoon cijfer (dit wordt evenwel berekend op de verspreide, niet op de gedrukte oplage); voor een krant met een kleine oplage en een grote verspreiding ligt dat percentage echter hoger.

16. Cijfer Picard in BUNING 1974 : 237). Het woord „Mensualitäten” komt van Schröder, werkzaam op de Duitse censuur in Brussel (Dagboek Fredericq 20.08.15). Aan ene Hulstaert werd 120 fr. geboden voor een lekker verhaal over de spanningen tussen Belgen en Fransen in Frankrijk (Dagboek Fredericq 14.04.15).

vaarde, cf. 15), kon zich een dergelijk fiasco niet veroorloven. Hij ging dan ook op zoek naar geld, niet bij de Ausschuß in Brussel, die hem alle steun toegezegd had, doch bij de militairen. Van hen bekwam hij dat ze periodiek een bedrag bezorgden, afkomstig uit het passenbureau¹⁷.

Het Duitse leger werd bovendien de belangrijkste afnemer. Slechts een gering deel van de oplage vond in Vlaanderen een koper. De rest werd aan de Duitsers geleverd, die deze kranten verspreidden onder de Vlamingen in de Duitse gevangenenkampen¹⁸.

De scheiding

Dat *De Vlaamsche Post* voortaan gesponsord werd door het leger, terwijl het ook moest passen in de Flamenpolitiek die door het burgerlijk beheer gevoerd werd, maakte de ideologische discussie binnen Jong-Vlaanderen en de redactie bijzonder moeilijk. Terwijl hoofdredakteur Picard en zijn vrienden een gematigde koers volgden (federalisme - unionisme heette dat later tijdens WO I — in een Groot-Nederlandse geest), pleitten andere stemmen, zoals Domela, voor een radikaler standpunt (separatisme in een pangermaanse visie). Het burgerlijk beheer was, zij het uit tactische overwegingen, aanhanger van de voorzichtige koers, de annexionistische militairen streefden duidelijker naar de vernietiging van België.

Via Wirth lieten de militairen aan de redactie weten dat ze de krant niet Duitsgezind genoeg vonden, en dat precies op een ogenblik dat de krant krap zat. Verklaart dit waarom *De Vlaamsche Post* ging uitrekenen wat een eigen drukkerij zou kosten — daarvoor werd de Temse drukker Jef Hinderdael uit Nederland aangetrokken — en terzelfdertijd op zoek ging naar een goedkoper adres? Dat lukte evenwel niet en De Vos & Hussein factureerde voortaan 10 fr. meer¹⁹.

Eind mei werd de stemming binnen Jong-Vlaanderen steeds slechter. Tot laat op de avond werd op de redactie geruzied, zodag de burenen niet meer konden slapen. Drukker De Vos kon bevestigen dat er „veel gekeven en soms bijna gevochten werd”. Nadat de harde kern (Antoon Thiry en Reimond Kimpe) door de afdeling-Lier een uitgesproken pro-Duits manifest had laten goedkeuren („Wij zijn Duitsgezind omdat wij Vlamingen zijn”) en van de Duitsers een

17. BUNING 1974b : 237.

18. Dagelijks werden drie grote pakken afgezet aan het huis van Wirth, o.m. bestemd voor het kamp van Soltau (Dagboek Fredericq 19.05.15). In het ontwerp-budget van juni 1915 (zie noot 15) werden 2.000 nummers (of de helft van de verkoop) voor de kampen bestemd. Volgens FREDERICQ kocht Wirth dagelijks 8.000 kranten op (*La Flandre Libérale* 13.03.20).

19. Dagboek Fredericq 02 en 03.06.15 ; 11.06.15 en 08.09.15 ; DE BOEVE 1982, I : 276. Voor de drukkerij Hoste werd boekhandelaar Herckenradt aangesproken ; aanleiding was wellicht het overlijden van uitgever Ad. Hoste (*De Vlaamsche Post* 05.06.15).

harder optreden tegen de franskiljons eiste, terwijl de Duitse censuur steeds meer eisen stelde, kreeg Picard er stilaan genoeg van. Op 23 mei kondigde hij zijn ontslag aan per 1 juli. De arrestatie van de flaminganten Alfons Sevens en Boudewijn Maes sterkte hem in dit besluit. Doordat de groep enkele concessies deed (o.m. de uitsluiting van Wirth uit Jong-Vlaanderen) bleef hij voorlopig op post. Hij handhaafde nochtans zijn beslissing: „De censuur heeft wenschen waaraan de redactie soms niet kan voldoen”²⁰.

Eind juli heropende Domela de ideologische discussie. Picard liet als tegenzet een bloemlezing van de belangrijkste federalistische artikels uit de voorbije maanden drukken, met de veelzeggende ondertitel „Het standpunt van De Vlaamsche Post”. Op de vergadering van 3 augustus kwam het tot een duidelijk breuk. „Onze wegen lopen uiteen”, had Picard op 30 juli aan Domela geschreven. Daarop eiste Domela, gesteund door de harde kern, zijn ontslag als hoofdredakteur. De discussie eindigde met het weglopen van Domela c.s. „Over het lot van de „Vlaamsche Post” is men in het onzekere”, noteert Van de Velde²¹.

Daardoor bleef *De Vlaamsche Post* voorlopig in handen van de groep-Picard. Domela bleef echter verder intrigeren. Zo was hij eind juli al bij graaf von Westarp, de militaire bevelhebber te Gent, gaan aankloppen om diens steun te vragen in de strijd om *De Vlaamsche Post*. Hij verspreidde ook een oproep „Aan het Vlaamsche volk” waarin de „groep van Gent” pleitte voor een Vlaamse staat en zich afzette tegen de „zwaartillende Vlamingen” die „trachten bijeen te houden wat niet bijeen hoort”²².

20. Dagboek Fredericq 02.06.15, 28.06.15 en 10.08.15; VAN DE VELDE 1941: 56-64. De Jong-Vlaamse groep verwachtte enige verbetering van de overheveling der censuur van de militaire naar de burgerlijke overheid en van het opstappen van Wirth.

De andere Gentse kranten hadden op dat ogenblik minder last van die censuur. In elk geval werden hen nog geen verslagen opgedrongen, zoals later — na de opening van de Vlaamse Hogeschool — zou gebeuren. Ze werden alleen verveeld met de publikatie op hun voorpagina van de vele Duitse verordeningen (die voor de bevolking niet zonder nut waren); daarvan bleef *De Vlaamsche Post* dan weer gespaard. Deze problematiek wordt behandeld in een vertrouwelijk pamflet van *Le Bien Public* getiteld „Les journaux dans l'Étape de Gand (SAG XXI-7-XXIX).

Daarmee verdwijnt Wirth uit dit verhaal. Hij bleef nog in Gent tot augustus 1916. Toen trok de „Hollandsche ijveraar voor het Nederlandsche lied’ terug naar zijn „tweede vaderland”. De maanden voordien was hij gevaarlijk ziek geweest (tyfus?) (brieven M. BASSE 04.06.16 in Wegvoeringsdagboek Fredericq 07.06.16 en 0. VAN HAUWAERT 06.08.16 in ID. 11.08.16).

21. *Vlaanderen's nood en Vlaanderen's toekomst, het standpunt van „De Vlaamsche Post”*, 1915. Fredericq's exemplaar (BRUG) is gedateerd 31.07.15. Achteraf minimaliseerde Picard deze brochure als een toevallige publikatie (BUNING 1974b: 242n10). O.i. is de kontekst te duidelijk om in toeval te geloven. VAN DE VELDE 1941: 67-68.

22. VAN DE VELDE 1941: 68-70. BUNING (1974b: 246) dacht hier aan Kuno von Westarp, de leider der konservatieven in het Duitse parlement. Volgens ons gaat het om zijn broer, luitenant-generaal von Westarp, de tweede etappe-inspekteur van het Vierde Leger te Gent (cf. WANDT 1921, II: 44-45).

Op zondag 8 augustus 1915 probeerden de radikalen van een afwezigheid van Picard gebruik te maken om de leiding over te nemen. Thiry en de Boevé lieten een krant drukken waarop zijn naam verdwenen was en vervangen door de hunne. Dit blad was helemaal gedrukt en gedeeltelijk verspreid toen de Kommandantur er lucht van kreeg en het onmiddellijk verbood. Picard toog woedend naar de drukkerij, sloeg de vormen stuk en liet de kranten in twee snijden. Het volgende nummer verscheen op dinsdag 10 augustus, zonder enige toelichting, met Picard als hoofdredakteur en gedateerd 8-9-10 augustus, „als voor eenen hoogdag” (dixit Fredericq)²³.

De scheiding werd tenslotte geregeld op 2 september 1915. Picard c.s. stapten uit de redactie en uit Jong-Vlaanderen. *De Vlaamsche Post* werd overgenomen door een trio: Jan de Boevé werd de nieuwe hoofdredakteur, Reimond Kimpe en Antoon Thiry zijn assistenten. De krant werd een avondblad. Kort na de nieuwe start verscheen een tweede officiële erelijst van Belgische gesneuvelden. Er dook ook een grote Duitse adverteerder op, de Koninklijke Saksische Landsloterij²⁴.

De Boevé zou — voor zover we dit kunnen achterhalen — nooit een belangrijke rol spelen op de redactie of in de Gentse groep. Het roer werd feitelijk overgenomen door het duo Kimpe-Thiry, dat door zijn activiteiten binnen de ANV-afdeling van Lier reeds zelf nieuws geworden was²⁵.

Een konkurrent ?

De Lierse „krantegreep” wekte blijkbaar de ergernis op van heel wat Gentse flaminganten. Over hun motieven zijn we jammer genoeg niet ingelicht. We vermoeden dat de Gentenaars niet zozeer aanstoot namen aan de radicale opvattingen van Kimpe-Thiry — want sommigen deelden die — maar eerder misnoegd waren omdat ze niet de les gespeld wilden worden door enkele snotneuzen uit het kleine Lier. Ofwel vatten ze in deze stilaan vervelende oorlogstijd alleen maar het plan op een krant zonder deficit te beginnen.

23. Dagboek Fredericq 11.08.15, 20.08.15, 08.09.15.

24. VAN DE VELDE 1941 : 71-73 ; *De Vlaamsche Post* 15.09.15, 03.10.15 en 26.11.15.

25. Kimpe werd ondervoorzitter van de ANV-afdeling van Lier, Thiry's schoonbroer Van Ael sekretaris en zijn penneviend Felix Timmermans bestuurslid (deze beiden zouden ook aan *De Vlaamsche Post* meewerken). In april hield Kimpe voor de afdeling een rede over „Nieuw Vlaanderen” (op 15.04. en 03.05 beloofd doch pas op 10.05.15 gepubliceerd in *De Vlaamsche Post*). Na afloop ervan werd met algemene stemmen een motie de wereld ingestuurd. „Van Lier uit willen de Vlamingen ook hun woordje te zeggen hebben op de Vredesconferentie” (*De Vlaamsche Post* 25.05.15). Deze motie haalde de buitenlandse pers (zie *De Vlaamsche Post* 09.07.15) en verwekte deining tot in het ANV-hoofdbestuur (id 22.06.15 en *Neerlandia* 1915 : 219). Aan von Bisping schreef het Lierse bestuur een brief om eerbied voor de taalwetten te vragen. De brief van „deze wakkere kring” werd met het antwoord van graaf Harrach gepubliceerd na de machtsovername bij *De Vlaamsche Post* (17.09.15).

In elk geval werden te Gent reeds in oktober 1915 de eerste pogingen gesignaleerd om 100.000 fr. samen te brengen voor een nieuw Vlaams dagblad. Bij de geldschietters werd Leonard Willems genoemd. Eind oktober werd bevestigd dat Willems in onderhandeling was met advocaat Alfons Van Roy, dr. Stocké, Jan Wannyn, dagbladverkoper Janssens uit Ledeberg en wellicht ook advocaat Huybrechts.

Enkele dagen later kwam Willems zelf Fredericq over het nieuwe plan vertellen. Van Roy, Richard De Cneudt en anderen drongen erop aan, terwijl dr. Speleers en mr. Vander Mensbrugge als geldschietters zouden optreden. Als medewerkers rekende men op Pol De Witte en Hector Seymortier (deze laatste weigerde). Meert zou wellicht ook meedoen. Fredericq raadde Willems af zijn geld in zo'n hopeloze zaak te steken.

Op 12 december 1915 kwam Willems aan Fredericq melden dat de plannen voor het dagblad in het water gevallen waren. Over dit projekt had men bij hem thuis veel vergaderingen gehouden, met wijn en sigaren, doch uiteindelijk had Willems de radikalen (Van Roy c.s.) kunnen foppen — zo luidde de geaktualizeerde versie — omdat „zijn uitsluiëren de zaak gered heeft zonder dat hij zelf over boord geworpen werd”²⁶.

Onafhankelijk ?

Reeds in april 1915 had Jong-Vlaanderen de mogelijkheid besproken *De Vlaamsche Post* van elke uitgever-drukker onafhankelijk te maken. Daarvoor zou 30.000 fr. nodig zijn. In juni werd de volledige inrichting van een drukkerij op 50.000 fr. geraamd. Begin 1916 probeerde Domela dit plan tot uitvoer te brengen. Het was hem immers duidelijk geworden dat de Politische Abteilung van het Goevernementgeneraal in Brussel niets wilde weten van de radikale Jong-Vlamingen. Een eigen drukkerij vroeg een juridisch statuut, waarin men meteen de politieke lijn van de krant kon vastleggen²⁷.

26. Dagboek Fredericq 02.06.15, 04.10.15, 23.10.15, 12.12.15. Het eerste bericht over Willems, de „schatrijken wreck”, vond Fredericq „een mooie canard”. In december 1915 zou *De Vlaamsche Post* meer dan 100 fr. deficit per dag gekend hebben. „Bijna niet meer verkocht”, noteerde Fredericq na een gesprek met L. Willems.

De artikels i.v.m. de voedselproblemen, die kort vóór het verdwijnen van *De Vlaamsche Post* verschenen, werden aan Alfons Van Roy toegeschreven (Dagboek Fredericq 13.03.16). Eind november schreef Vander Mensbrugge, voorzitter van de tweede Jong-Vlaamse kring in Gent, een reeks in *De Vlaamsche Post* (26.11.15 e.v.). Kort erop (15.12.15) startte de krant een satirische rubriek door ene Hans Stiefelung, in wiens stijl schepen De Bruyne de hand van Pol De Witte meende te herkennen (Dagboek Fredericq 23.12.15). Ook Wannyn, Stocké, Huybrechts en De Cneudt waren radikale Jong-Vlamingen. Seymortier zou later door het aktivistische schepenkollege tot directeur van de Nederlandse schouwburg benoemd worden. Kortom, niets laat hier een ideologische tegenstelling vermoeden.

27. VAN DE VELDE 1941 : 49, BUNING 1974a : 252. Domela begreep niet dat „Brussel” het wel eens was met zijn doelstellingen, doch het alleen niet wijselijk vond deze publiek te propa-

Domela wendde zich tot zijn militaire vrienden. Op 25 januari werd een Jong-Vlaams kwartet ontvangen door de etappe-inspecteur, luitenant-generaal von Unger: Domela, dr. Dumon uit Brugge, de Kortrijkse brouwer Pollet en hoofdredakteur de Boevé. Op 6 februari sloot luitenant-kolonel Ostertag, in naam van de etappe-inspektie van het 4e Leger, met Domela en Dumon een financiële overeenkomst. De heren kregen van het Duitse leger 20.000 mark om een vennootschap op te richten die zou zorgen voor een drukkerij ten behoeve van *De Vlaamsche Post*. Twee dagen later kwam majoor von Vietsch het geld bezorgen aan Domela en de Boevé, die het onmiddellijk naar een bank brachten²⁸.

Het kwartet wilde een commanditaire vennootschap stichten onder de naam de Boevé en Co. Als officiële geldschietters fungeerden dr. Dumon (1.000 fr), Pollet en Domela (elk 12.000 fr). Het kapitaal bedroeg derhalve 25.000 fr of — tegen de geldende koers — 20.000 mark. Daar was dus alleen Duits geld mee gemoeid. De politieke strekking van het blad zou volgens deze akte bepaald worden door een aparte overeenkomst tussen de vennoten, waarvan de beheerder (de Boevé) niet mocht afwijken²⁹.

Nog vóór Pollet deze akte kon tekenen, kwam von Vietsch het geld terugvragen. Deze zou toen verklaard hebben dat de Politische Abteilung erachter zat. Het is inderdaad best mogelijk dat Brussel, met het oog op de opening van de Vlaamsche Hogeschool, die alle Vlaamsgezinden moest verenigen aan Duitse zijde, steeds meer het zeggenschap over politieke problemen aan de militairen ontzegde. Vermoedelijk werd in deze periode ook de perscensuur van het militair naar het burgerlijk bestuur overgeheveld³⁰.

Domela weigerde echter de marken terug te geven. Kort daarop vertrok hij naar Nederland. Op 17 februari 1915, op de vooravond van zijn afreis, be-

geren. De Jong-Vlamingen, door hun optreden, „schaden (...) trotz aller guten Absichten, der eigenen Sache“, rapporteerde de *Politische Abteilung* eind 1915 aan Berlijn (WENDE 1969: 83).

28. In *La Flandre Libérale* (02.09.21) vonden we een zeer merkwaardig artikel over „La fondation du „Vlaamsche Post“. Daarin worden enkele details over deze operatie onthuld, die wellicht door politiechef Heitz doorverteld werden aan schepen De Weert, met wie hij flink kon opschieten. Die Heitz was een Elzasser die zich goed thuis voelde bij de franskiljonse bourgeoisie (Dagboek Fredericq 23.04.15; WANDT 1921, II: 112). Omdat de auteur de oprichting van een drukkerij in 1916 verwarde met de stichting van de krant in 1915, zijn de jaartallen verkeerd. De data (bv. „mardi 25 janvier“) slaan evenwel duidelijk op 1916. Dit artikel kreeg jammer genoeg niet het beloofde vervolg. Het brengt interessante aanvullingen op BUNING 1974b: 253-262.

29. Ter vergelijking: als dominee had Domela een jaarinkomen van 5.000 fr. (Dagboek Fredericq 24.07.15).

30. Omstreeks deze tijd (maart 1916) publiceerden de Duitsers een „Kriegsalbum von Gent“. Daarin staat o.m.: „Soweit die Landesverwaltung nicht an das Generalgouvernement abgetreten ist, untersteht sie der Zivilverwaltung der Etappen-Inspektion“. Deze laatste was „Zensurstelle“ voor diverse activiteiten, doch daarbij werd de pers niet vermeld (1916: IX). Over de bedoelingen van de Vlaamse Hogeschool, zie WENDE 1968: 105.

slisten zijn Jong-Vlaamse vrienden, „en petit comité” ten huize van Thiry, dat men Domela zou verzoeken ontslag te nemen uit de Gentse groep. Men nam hem zijn eigenmachtig optreden kwalijk. Op 17 maart werd Domela zelfs openlijk in *De Vlaamse Post* aangevallen wegens een pro-Engelse verzuchting in het Nederlandse tijdschrift *De Toekomst*. Niemand had de opdracht of het recht in naam van Jong-Vlaanderen te spreken, het ging slechts om een persoonlijke uitlating van een medewerker, het woord Jong-Vlaming kon men niet letterlijk nemen aangezien de auteur een Nederlander was, aldus deze rechtzetting³¹.

Dezelfde dag schreef de Boevé naar Domela dat Ostertag het geld dringend terugwilde. Domela bleef evenwel weigeren. Toen hij op 8 april naar Gent terugkeerde, was de publikatie van *De Vlaamse Post* al gestaakt. De laatste dagen van maart verscheen de krant erg onregelmatig; op 31 maart kondigde de redactie een schorsing van enkele weken aan wegens de schaarste en de duurte van het papier³².

Op diezelfde 31 maart werd de redactie door de Politische Abteilung afgezet en door een nieuwe ploeg vervangen. De krant zou op 15 april opnieuw uitkomen met Jules Van Roy als hoofdredakteur, Boulengier, Primo en Grün (een Duitser?) als medewerkers. Het trio Domela-Dumon-de Boevé gaf zich echter niet gewonnen en liet door deurwaarder Van Boxtaete, een sympatizant van Jong-Vlaanderen, beslag leggen op het eerste nummer³³. Van generaal von Unger kreeg Domela dan de toezegging dat het nieuwe blad een andere naam zou dragen. De censuur zou ervoor zorgen dat het geen kwaad schreef over de Vlaamse Posters.

Toen politiechef Heitz het gerucht verspreidde dat Domela c.s. de 20.000 mark verkwist had, riep de opperbevelhebber van het 4e Leger, de hertog von Württemberg, von Unger op het matje. De volgende dag, 26 april, ging politiechef Heitz op het Gentse stadhuis vragen hoe hij dit geld juridisch moest terug-

31. De bronnen geven geen aanwijzingen voor de rechtstreekse inmenging van de *Politische Abteilung* in de *coup* van Thiry c.s. Met Domela neemt BUNING (1974b) aan dat „Brussel” erin geslaagd was Thiry c.s. voor hun karretje te spannen. Zoals DE BOEVE (1982, I: 281-4) geloven we eerder dat Thiry en zijn vrienden hun eigen redenen hadden om zich van Domela te ontdoen. Ze stelden zich al enige tijd pragmatischer op dan de dominee.

32. Aan de hele zaak werd weinig ruchtbaarheid gegeven, zoals de Boevé beleefd aan von Unger gevraagd had (*La Flandre Libérale* 02.09.21). Ook het dagboek van Fredericq, die op 17 maart naar Duitsland was weggevoerd, kan ons niet inlichten. Fredericq vernam het verdwijnen van *De Vlaamse Post* slechts op 25 mei. „Faute d'un ravitaillement suffisant, parait-il”, schreef hem prof. Mansion. „on dit qu'elle avait un appétit insatiable, mauvaise maladie dans les circonstances actuelles”. Schepen De Bruyne, die zich eind juli in het kamp van Gütersloh bij hem voegde, wist te vertellen dat *De Vlaamse Post* op Duits bevel opgedoekt was, omdat de krant teveel geld kostte (Wegvoeringsdagboeken Fredericq 25.05.16 en 30.7.16). Van interne tegenstellingen of conflicten tussen militair en burgerlijk bestuur had de buitenwacht dus geen weet.

33. VAN DE VELDE (1941) meldt de aanwezigheid van Van Boxtaete op enkele vergaderingen. Hij was ook bevriend met Thiry en Steenhaut (Dagboek Fredericq 17.04.15 en 07.06.15).

vorderen, meer om het stadsbestuur in te lichten dan om een antwoord te krijgen. Bij de Banque de Gand wist men van geen geld, wat Heitz met veel genoegen aan von Unger meldde („Celui-ci manqua d'en attraper une attaque d'apoplexie"). Van de ontboden de Boevé hoorde Heitz dat het geld in de Banque Centrale gedeponereerd was. Domela probeerde nog een stapel onkosten in rekening te brengen, doch het baatte niet. Op 5 mei gaven de gesommerde Domela en de Boevé toe. De volgende dag had von Unger zijn marken terug. *De Vlaamsche Post* kreeg slechts op 4 oktober 1916 een opvolger, de *Nieuwe Gazet van Gent*, die later haar naam moest veranderen in *Nieuwe Gentsche Courant*. Hoofdredakteur was Frans Primo, die een gematigde activistische en progressieve koers volgde.

Wel kreeg het weekblad *De Waarheid* van de afgescheurde socialisten o.l.v. de Vlaamsvoelende Pol De Witte intussen toestemming om opnieuw te verschijnen. Het eerste nummer kwam uit op 2 april 1916. Tot deze groep behoorden ook uitgesproken flaminganten als de gebroeders Van Roy en mr. Huybrechts. Dit blad bleek echter geen opvolger voor *De Vlaamsche Post*, daar het zich grotendeels tot kritiek op de Gentse socialisten beperkte³⁴.

De Jong-Vlamingen zouden pas in april 1918 een nieuwe spreekbuis krijgen met *De Vlaamsche Smeder* van Jan Wannyn, al werd dit blad nooit hun officieel orgaan. Het was ook meer een propagandaschrift dan een serieuze krant, zoals *De Vlaamsche Post* in zijn beste tijd (die van Picard) toch geweest was.

Besluit

Het activistische dagblad *De Vlaamsche Post* ontstond dus op initiatief van enkele radikale flaminganten, doch werd pas mogelijk gemaakt door de Duitse steun, eerst met faciliteiten, vervolgens met steeds meer geld. Omdat de Gentenaars geen ervaring hadden met dagbladen, was de zaak immers nogal amateuristisch aangepakt, wat op korte termijn tot financiële moeilijkheden leidde. Omdat deze problemen slechts door de Duitsers opgelost konden worden, geraakte de krant steeds meer van deze sponsor afhankelijk.

Daar de Jong-Vlamingen meer verwachtten van de militairen dan van de voorzichtige Politische Abteilung, werd hun positie moeilijker naarmate deze meer te zeggen kreeg, ook in het militaire etappegebied, omdat in Gent de Vlaamse Hogeschool geopend moest worden als pronkstuk van de Flamenpolitiek. Dit verklaart o.i. waarom Brussel *De Vlaamsche Post* opdoekte precies op het ogenblik dat aan de voorbereiding van de Vlaamse Hogeschool de laatste hand gelegd werd. Dat projekt mochten de onstuimige Gentenaars zeker niet verkoeien.

34. Dagboek Fredericq 28.07.15 ; brief M. BASSE 21.05.16 in Wegvoeringsdagboeken Fredericq 26.05.16.

Jong-Vlaanderen was ook zelf verantwoordelijk voor de ondergang van *De Vlaamsche Post*. Naast het amateurisme werd hun onderneming ook sterk bemoeilijkt door hun aanhoudende interne twisten en intriges.

Bagattenstraat 60
9000 Gent